Nina Jesná

Odborné a profesionálne predpoklady pre výkon služobnej činnosti povereného príslušníka Policajného zboru

Anotácia: Autorka v predkladanom príspevku analyzuje odborné a profesionálne predpoklady práce policajta zaradeného na úseku skráteného vyšetrovania na obvodnom oddelení Policajného zboru so zameraním na etiku vyšetrovania, psychologické a organizačné aspekty práce povereného príslušníka Policajného zboru. Súčasťou príspevku je i vymedzenie aktuálneho vzdelávacieho systému, v rámci ktorého sú špecifikované podmienky získania policajného vzdelania potrebného k vykonávaniu funkcie povereného príslušníka Policajného zboru.

Kľúčové slová: poverený príslušník Policajného zboru, skrátené vyšetrovanie, etika, odborné a personálne predpoklady, vzdelávací systém Policajného zboru, špecializované policajné vzdelanie

Úvod

Prípravné konanie je štádiom trestného konania, v ktorom sú rozhodujúce najmä dôkazy, ktoré sú zabezpečené prvotnými úkonmi, pretože bez nich len ťažko očakávať úspešné prejednanie veci pred súdom. Úlohou prípravného konania je zhromaždenie, preverenie a vykonanie takých dôkazov, aby mohla byť trestná vec rozhodnutá v zmysle zákona. Vyšetrovanie trestných činov je poznávacím procesom javov a zákonitostí sveta, ktorého cieľom je poznávanie, zisťovanie a dokazovanie trestných činov a usvedčovanie páchateľov. Policajt, ktorý sa zaoberá touto poznávacou činnosťou, musí disponovať odbornými znalosťami z odboru trestného práva, kriminalistiky, ako i z odvetví, ktoré súvisia s vyšetrovaným trestným činom, a ďalej aj praktickými skúsenosťami a návykmi, ktoré získal už z vyšetrovaných trestných činov. Na základe návykov, vedomostí a praktických skúseností má schopnosť poznávať skutočnosti, pomocou ktorých dosiahne stanovený cieľ, t. j. skutočnosti pre zistenie konkrétneho trestného činu a usvedčenie páchateľa.

Služba poriadkovej polície pri vykonávaní úkonov a opatrení v zmysle zákona č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o Policajnom zbore“) a zákona č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný poriadok“) využíva svoj personálny substrát, ktorý má zabezpečovať ochranu vnútornej bezpečnosti v spoločnosti. Elimináciu tých skutočností, ktoré môžu ohroziť tento proces, zabezpečuje Policajný zbor najmä prostredníctvom obvodných oddelení Policajného zboru, ktoré prostredníctvom poverených príslušníkov Policajného zboru tvoria základný stupeň v rámci objasňovania a dokumentovania udalostí, ktoré majú trestno-právny charakter.

Úlohy služby poriadkovej polície vymedzuje zákon o Policajnom zbore a činnosti útvarov služby poriadkovej polície sú upravené v internej právnej úprave. Počas realizácie úkonov a opatrení pri eliminácii ohrozenia vnútornej bezpečnosti plní služba poriadkovej polície úlohy aj v zmysle Trestného poriadku. Činnosť poriadkovej polície je vzhľadom na svoj všestranný charakter zameraná na verejno-poriadkovú činnosť, t. j. ochranu verejného poriadku a na úsek realizácie trestno-procesnej činnosti (skrátené vyšetrovanie).[1]

Charakteristika služobnej činnosti povereného príslušníka Policajného zboru

Jednotlivé rozhodnutia, opatrenia a úkony trestného konania vo vyšetrovaní a v skrátenom vyšetrovaní vykonávajú orgány činné v trestnom konaní. Teória trestného

[1] KOČAN, Š., LÖFFLER, B. a D. ZÁMEK. 2013. *Poriadková polícia*, s. 11.

práva ich definuje ako subjekty trestného konania a diferencuje ich od strán trestného konania. Podľa § 10 ods. 1 Trestného poriadku sú orgánmi činnými v trestnom konaní prokurátor a policajt. Policajtom podľa Trestného poriadku je vyšetrovateľ Policajného zboru, vyšetrovateľ Policajného zboru zaradený na Úrade inšpekčnej služby, ak ide o trestné činy príslušníkov ozbrojených bezpečnostných zborov a trestné činy colníkov, vyšetrovateľ finančnej správy, ak ide o trestné činy spáchané v súvislosti s porušením colných predpisov alebo daňových predpisov v oblasti dane z pridanej hodnoty pri dovoze a spotrebných daní, poverený príslušník Policajného zboru, poverený príslušník vojenskej polície v konaní o trestných činoch príslušníkov ozbrojených síl, poverený príslušník Zboru väzenskej a justičnej stráže v konaní o trestných činoch osôb vo výkone trestu odňatia slobody alebo vo väzbe, poverený pracovník finančnej správy, ak ide o trestné činy spáchané v súvislosti s porušením colných predpisov alebo daňových predpisov v oblasti dane z pridanej hodnoty pri dovoze a spotrebných daní a veliteľ námornej lode v konaní o trestných činoch spáchaných na tejto lodi. V popise svojej služobnej činnosti má poverený príslušník Policajného zboru určenú činnosť skrátené vyšetrovanie alebo je písomným rozkazom nadriadeného s ustanovovacou pôsobnosťou poverený vykonávaním služobných činností v skrátenom vyšetrovaní.[2] Pri vykonávaní jednotlivých úkonov postupuje na základe zákona a v súlade so zákonom a zodpovedá za ich včasné vybavenie. V súlade so zákonmi a všeobecne záväznými právnymi predpismi môže požadovať od služieb Policajného zboru zabezpečenie a vykonanie úkonov a opatrení nevyhnutných pre vyšetrovanie, ktoré vzhľadom na ich povahu nemôže vykonať sám.[3]

V popise služobnej činnosti funkcie starší referent – poverený policajt (poverený príslušník Policajného zboru) zaradený v 4. platovej triede podľa zákona č. 73/1998 o štátnej službe príslušníkov Policajného zboru, Slovenskej informačnej služby, Zboru väzenskej a justičnej stráže Slovenskej republiky a Železničnej polície v znení neskorších predpisov je oprávnený vykonávať samostatné odborné činnosti, pri ktorých zvolí správny postup za pomoci využitia metodických predpisov. V rámci svojej služobnej činnosti pripravuje a vydáva rozhodnutia, riadi a organizuje rámcové úseky so zodpovednosťou za rozhodovanie a výsledky práce s dôsledkami v rámci služobného úradu a mimo neho. Vykonáva skrátené vyšetrovanie o trestných činoch, pre ktoré Trestný zákon ustanovuje trest odňatia slobody s hornou hranicou neprevyšujúcou tri roky. Vo veciach, ktoré vyšetruje, je procesne samostatný a viazaný len zákonmi a inými všeobecne záväznými právnymi predpismi. V rozsahu, ktorý stanovuje Trestný poriadok a pokyny prokurátora a súdu, vykonáva jednotlivé procesné úkony v zmysle Trestného poriadku, Trestného zákona a nariadenia ministra vnútra Slovenskej republiky o vymedzení príslušnosti útvarov Policajného zboru a útvarov Ministerstva vnútra Slovenskej republiky pri odhaľovaní trestných činov a zisťovaní ich páchateľov, o postupe v trestnom konaní, o výjazdových skupinách a špecializovaných tímoch. Podľa Trestného poriadku a zákona o znalcoch, tlmočníkoch a prekladateľoch zodpovedá za správnosť vyúčtovaných finančných prostriedkov a za kompletizáciu podkladov k vyúčtovaniu. Poverený príslušník Policajného zboru zodpovedá za kvalitu, stav a úroveň trestného konania vo vyšetrovacích spisoch, ktoré sú mu pridelené a dodržuje lehoty na ukončenie skráteného vyšetrovania. Pri organizovaní svojej činnosti dbá na zabezpečenie hospodárnosti, úplnosti a rýchlosti trestného konania. Pri svojej činnosti zodpovedá za správnosť a včasnosť štatistického vykazovania u vlastných vyšetrovacích spisov. V súvislosti s úlohami v trestnom konaní spolupracuje s ostatnými orgánmi činnými v trestnom konaní, organizáciami, orgánmi štátnej správy a samosprávy, fyzickými

[2] Čl. 4 nariadenia ministra vnútra Slovenskej republiky č. 175/2010 o vymedzení príslušnosti útvarov Policajného zboru a útvarov Ministerstva vnútra Slovenskej republiky pri odhaľovaní trestných činov, pri zisťovaní páchateľov a o postupe v trestnom konaní v znení neskorších predpisov.

[3] § 7 zákona č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore v znení neskorších predpisov.

a právnickými osobami. Okrem úloh, ktoré poverenému príslušníkovi Policajného zboru vyplývajú z Trestného poriadku a iných zákonov, nariadení a všeobecne záväzných právnych predpisov, môže na obvodnom oddelení vykonávať stálu službu, ak na príslušnom obvodnom oddelení nie je systemizovaná funkcia referent stála služba. Ďalej môže podľa pokynov vykonávať úlohy na úseku mimoriadnych bezpečnostných opatrení, mimoriadnych udalostí, pohotovosti a na úseku ochrany utajovaných skutočností. Na základe rozhodnutia riaditeľa v súvislosti s nepriaznivým stavom a vývojom bezpečnostnej situácie vykonáva obchôdzkovú službu a plní úlohy podľa jeho rozhodnutia na zabezpečenie služobnej činnosti Policajného zboru.

Etické aspekty práce povereného príslušníka Policajného zboru

Skrátené vyšetrovanie ovplyvňuje mnoho faktorov, od ktorých sa odvíja trestné konanie a náležité objasnenie veci. Ovplyvňujúcim faktorom je úroveň odborných a profesionálnych predpokladov pre výkon povereného príslušníka Policajného zboru. Na profesionálnu prípravu má význam skvalitňovanie teoretickej prípravy, rozvíjanie a overovanie získaných vedomostí v praxi. Vnímajúc súčasnú aplikačnú prax možno uviesť, že skvalitnenie prípravy by sa malo zameriavať na plánovanie vyšetrovania trestných činov, kvalitné a kvalifikované vykonávanie procesných úkonov, organizáciu práce povereného príslušníka Policajného zboru, schopnosť komunikovať s ľuďmi a nadviazať s nimi kontakt, ako aj na znalosť základov etického správania. Poverený príslušník Policajného zboru by mal pri výkone svojho povolania dodržiavať určité zásady, ktoré regulujú činnosť profesie a správanie policajta. Ide o Etický kódex príslušníka Policajného zboru, ktorého zásady by mal mať každý policajt tzv. „v krvi“. Etika vyšetrovania je jedným z odvetví profesijnej etiky. Je to veda o mravných princípoch, ktoré sa realizujú v procese vyšetrovania a s ním spojenej činnosti.[4] Práca povereného príslušníka Policajného zboru je zložitým druhom právnej činnosti, na ktorú je potrebné mať dostatok teoretických znalostí. Svoje miesto v systéme praktickej a teoretickej prípravy na výkon činnosti má teória vyšetrovania. Ťažisko činnosti spočíva v efektívnosti práce povereného príslušníka Policajného zboru. Teória vyšetrovania poskytuje poverenému príslušníkovi Policajného zboru informácie a poznatky k dokazovaniu, k praktickým problémom v postupe v procese dokazovania a k dodržiavaniu zákonnosti. Proces dokazovania je podstatnou náplňou činnosti povereného príslušníka Policajného zboru pri vyšetrovaní trestnej činnosti a jej predchádzaní. Pri vyšetrovaní musí poverený príslušník Policajného zboru disponovať okrem právnych znalostí aj schopnosťou propagovať a presadzovať zákony, poznať pravidlá demokratickej a právnej spoločnosti, morálne princípy a potvrdzovať takéto vlastnosti osobným príkladom. Mal by sa v súlade so svojím postavením správať v konkrétnych prípadoch ako predstaviteľ štátnej moci. Aby mohol na vysokej profesionálnej úrovni hodnotiť protispoločenské konanie, musí vedieť správne a zákonne vysvetliť a určiť právnu kvalifikáciu určitej trestnej veci a aplikovať jednotlivé ustanovenia trestného práva, tak aby ich neporušoval a nenastal rozpor medzi zákonnosťou a účelom, a tak realizoval svoje právomoci v súlade so zákonnosťou. Ďalšou vlastnosťou je kvalifikovane naplánovať procesné úkony, tak aby si vzájomne neodporovali a jednotlivé vyšetrovacie úkony i vykonať, čo v mnohých prípadoch vedie k rýchlemu zorientovaniu vyšetrovanej udalosti a k samostatnému rozhodovaniu. Záujmom povereného príslušníka Policajného zboru pri vykonávaní svojej práce a vyšetrovaní trestnej činnosti by malo byť neustále napredovať vo svojom vzdelávaní, zaujímať sa o nové spôsoby a prostriedky práce s dôkazmi, vzájomne ich hodnotiť a získané výsledky priebežne hodnotiť

[4] VIKTORYOVÁ, J. a J. PAŽITKA. 2003. *Etika vyšetrovania*, s. 7.

a pozitívne ich vnášať do praktických činností. Poverený príslušník Policajného zboru sa pri vyšetrovaní neustále stretáva s prípadmi z rôznych oblastí ľudskej činnosti, páchatelia sú čoraz sofistikovanejší a vynaliezavejší a v praxi sa objavujú nové formy páchania trestnej činnosti. Vyžaduje sa preto vysoko tvorivá a profesionálna činnosť povereného príslušníka Policajného zboru a osvojenie si znalostí z rôznych odborov a odvetví, ktoré sa uplatňujú za prísne obmedzeného času. Časová tieseň je v popredí na začiatku vyšetrovania, kedy poverený príslušník Policajného zboru nemôže prerušiť skrátené vyšetrovanie dovtedy, kým nezíska potrebné odborné znalosti a neoboznámi sa s postupmi z konkrétneho odvetvia. V priebehu skráteného vyšetrovania sa musí vzdelávať o danej trestnej činnosti vzhľadom na povahu konkrétneho trestného činu. Poverený príslušník Policajného zboru je pri výkone svojej práce procesne samostatný, dozor nad dodržiavaním zákonností vykonáva dozorujúci prokurátor, a preto by mal vyšetrovaciu činnosť realizovať v rámci svojich kompetencií.

Okrem uvedených vlastností by mal poverený príslušník Policajného zboru disponovať osobnostnými psychologickými predpokladmi, aby k vyšetrovacej činnosti pristupoval správne a zákonne. Orientácia v zložitých situáciách je dôležitá, aby vedel nachádzať riešenie pri problémovej situácii, vytýčiť vyšetrovacie verzie a spracovať do podrobnosti plán vyšetrovania. Zo psychologických zvláštností má poverený príslušník Policajného zboru disponovať schopnosťou vytvoriť psychologický kontakt s osobami, s ktorými prichádza v trestnom procese do styku, vedieť nadviazať s nimi kontakt, byť odolný voči stresovým situáciám a byť emocionálne vyrovnaný, byť ostražitý a dbať na svoju bezpečnosť pri práci.[5] Pri vyšetrovaní akejkoľvek trestnej činnosti má ochraňovať získané poznatky, informácie a utajované skutočnosti zo súkromného života, s ktorými sa oboznámil pri vyťažovaní osôb, pri výsluchoch a pod. Má disponovať takými vlastnosťami, aby chápal a porozumel problémom osôb, ktoré sú zúčastnené na trestnom konaní, správať sa podľa morálnych pravidiel a zachovávať ich dôstojnosť. Vo vyšetrovateľskej činnosti by sa mal správať korektne a rozvážne a konať tak, aby sa naplnili požiadavky zákona v súlade s etickými zvláštnosťami situácie, ktoré vyšetruje.

So psychologickými vlastnosťami úzko súvisia aj organizačné schopnosti a vlastnosti, ktorými by mal poverený príslušník Policajného zboru disponovať. Pri vykonávaní jednotlivých procesných úkonov má byť spôsobilý dlhodobo sa sústrediť a pracovať, pracovať v časovej tiesni, v špecifických podmienkach, pri vzniku a existencii prekážok, ktoré bránia náležitému a včasnému objasneniu veci. V praxi poverený príslušník Policajného zboru nevyšetruje len jednu trestnú vec, ale disponuje a je mu pridelených niekoľko trestných spisov, pričom si prácu musí zorganizovať tak, aby súčasne pracoval na všetkých trestných veciach, aby v jednotlivých trestných veciach neboli prieťahy v skrátenom vyšetrovaní a aby čo v najväčšej možnej miere odstránil neproduktívnu stratu síl, času a prostriedkov. V prípade potreby, aby zamedzil možným prieťahom a dosiahol náležité objasnenie veci, musí byť poverený príslušník Policajného zboru schopný zapojiť do vyšetrovania verejnosť a odborníkov, spolupracovať s orgánmi samosprávy, s orgánmi štátnej a verejnej správy, so záujmovými združeniami a občanmi, ktorí by do určitej miery mohli prispieť k vyšetrovaniu.

Podľa kolektívu autorov J. Viktoryovej sa etika vyšetrovateľskej práce realizuje v troch rozmeroch.[6] Prvým rozmerom je zákonnosť, ktorá vyžaduje, aby boli povinnosti ukladané len na základe zákona a v medziach zákona pri zachovávaní základných ľudských práv a slobôd. Pri zachovaní zákonnosti je potrebné rešpektovať princíp ústavnosti, účelovosti a všeobecnosti ako základné východisko a predpoklad. Princíp ústavnosti sa opiera o Ústavu Slovenskej republiky a vyjadruje, že každý zásah do ľudských práv a slobôd je možný len na základe ústavnej opory. Oprávnenie zásahu polície vyjadruje princíp účelovosti,

[5] VIKTORYOVÁ, J. a kol., 2015. *Vyšetrovanie*, s. 26.
[6] VIKTORYOVÁ, J. a kol., 2015. *Vyšetrovanie*, s. 29.

ktorý je viazaný len na účel stanovený zákonom. Princíp všeobecnosti vyjadruje, že zákonné obmedzenia platia rovnako pre všetky prípady a pre všetkých, ktorí spĺňajú ustanovené podmienky. Druhým rozmerom je trestno-procesná činnosť poverených príslušníkov Policajného zboru, t. j. trestno-právny rozmer. Poverený príslušník Policajného zboru je vo svojej vyšetrovacej činnosti viazaný zásadami dokazovania, najmä zásadou voľného hodnotenia dôkazov podľa svojho vnútorného presvedčenia jednotlivo a v ich súhrne bez ohľadu na to, či ich obstarala niektorá zo strán, orgány činné v trestnom konaní alebo súd, a zásadou zistenia skutkového stavu veci, o ktorom nie sú dôvodné pochybnosti v rozsahu, ktorý je nevyhnutný na ich rozhodnutie. Okrem zásad dokazovania je poverený príslušník Policajného zboru viazaný aj ostatnými zásadami trestného konania ustanovenými v Trestnom poriadku, pretože jednotlivé zásady sa navzájom dopĺňajú a podporujú. Ich porušenie sa môže v trestnom konaní negatívne odraziť v porušení iných zásad. Tretím rozmerom je rozmer etický – humánny – duchovný.[7] Poverený príslušník Policajného zboru ako orgán činný v trestnom konaní je povinný pri svojej činnosti konať tak, aby využil také postupy, prostriedky a metódy, aby spôsobil čo najmenšiu ujmu na právach a oprávnených záujmoch osôb zúčastnených na trestnom konaní. Súbor mravných noriem, ktoré sa vyžadujú od povereného príslušníka Policajného zboru ako prostriedok na formovanie vzťahov a vlastností medzi ľuďmi je etický kódex. Má normatívny charakter a vyžaduje od človeka určitý typ správania, ktorý sa vzhľadom na jeho rolu v spoločnosti vyžaduje. Etický kódex príslušníka Policajného zboru predstavuje akési ideály, predstavy a normy, ktorými by sa mal riadiť a ktoré sa od neho očakávajú v spoločnosti. Usporiadanie mravných noriem by malo vystihovať špecifickosť organizácie, malo by byť kontrolovateľné a verejne prístupné a malo by byť charakterizované jasnosťou, realistickosťou, jednoznačnosťou, zrozumiteľnosťou a jedinečnosťou. Etický kódex príslušníka Policajného zboru je profesijným kódexom, ktorý ochraňuje verejné záujmy a záujmy slúžiace polícii. Od príslušníkov Policajného zboru sa vyžaduje vyšší morálny štandard a dodržiavanie morálnych princípov a noriem, pretože práve činnosť polície je pod neustálym dohľadom verejnosti.

Snahou každej spoločnosti musí byť zachovanie dôstojnosti človeka a dôstojnosť človeka má byť považovaná za najvyššiu hodnotu. K takejto snahe a ideálu prispieva trestnoprávna legislatíva, spravodlivé a zákonné trestné konanie, aby boli garantované ľudské práva a základné slobody (právo na život, právo vlastniť majetok, zachovanie ľudskej dôstojnosti, ochrana osobných údajov, sloboda náboženského vyznania a viery a pod.). S právom sa prelínajú morálne pravidlá spoločnosti. Povinnosť zachovávať pravidlá morálky je súčasťou právneho vedomia.[8] Práca povereného príslušníka Policajného zboru musí byť položená na schopnosti zachovávať oficiálnu zdvorilosť, na kvalitách osobnosti a konať a vystupovať za každých okolností ako profesionál. V každej profesii dochádza k vzniku profesionálnych deformácií. Práve etika má bojovať proti týmto nedostatkom, má predurčovať tvorivý prístup, vyhýbať sa rutine a šablónovitosti vo vyšetrovaní. Časť etiky povereného príslušníka Policajného zboru tvorí posúdenie vlastnej práce samotným povereným príslušníkom, analýza mravných princípov, hodnotenie verejnej mienky, etických zásad, ktoré sa uplatňujú pri jednotlivých opatreniach a vyšetrovacích úkonoch. Vzhľadom k tomu, že poverený príslušník Policajného zboru má osobitné postavenie dané svojou procesnou samostatnosťou a oprávneniami, ktoré neprislúchajú inej funkcii v Policajnom zbore, je teoretická a praktická príprava na výkon činnosti zodpovedná a náročná. Preto sa vyžaduje dôsledná systematickosť, dodržiavanie etických zásad, odborná zdatnosť, erudovanosť pri práci, právna orientácia, ktoré pri práci s dôkazmi môže skĺbiť s teoretickou prípravou a praktickými skúsenosťami.

---

[7] VIKTORYOVÁ, J. a kol., 2015. *Vyšetrovanie*, s. 29.
[8] VIKTORYOVÁ, J. a kol., 2015. *Vyšetrovanie*, s. 30.

Pre úspešné vykonávanie svojej práce poverenému príslušníkovi Policajného zboru nepostačuje len teoretická príprava, vyšetrovateľská prax, schopnosti, vedomosti a poznávacie schopnosti, ale musí disponovať aj takými osobnostnými vlastnosťami ako sú sebaovládanie, sebareflexia, sebadisciplína, trpezlivosť, samostatnosť, vytrvalosť a rozhodnosť.[9] Jednou z dôležitých vlastností je principiálnosť, kedy sa poverený príslušník Policajného zboru pevne a svedomito stavia k plneniu povinností, opiera sa o svoje presvedčenia a snaží sa ich preniesť do konkrétneho života, bez ohľadu na ohrozenie a prekážky osobného pohodlia. Cieľavedomosť spočíva v podriadení jeho vyšetrovateľskej činnosti základnému cieľu, dôslednosť by sa mala prejaviť, že svoju činnosť neodkloní od plánu, ktorý si stanovil a dovedie svoj plán do úspešného konca. Rozhodnosť povereného príslušníka Policajného zboru by sa mala prejaviť v schopnosti okamžitej reakcie na situáciu, v ktorej sa ocitne, v prijímaní opatrení, aby sa zamedzilo páchaniu ďalšej trestnej činnosti, v odhalení páchateľa a v poskytnutí pomoci poškodenému, prípadne iným zúčastneným osobám.[10] Záujem spoločnosti vyžaduje, aby úlohy, ktoré sú zverené orgánom činným v trestnom konaní boli riešené rýchlo a účinne. Tento cieľ je možné dosiahnuť zvyšovaním efektívnosti vyšetrovania a zdokonalením organizácie plánovania a práce v procese vyšetrovania.[11] Organizácia povereného príslušníka Policajného zboru musí zabezpečovať vo vyšetrovacom procese kvalitu, rýchlosť, úplnosť, plynulosť, hospodárnosť prostriedkov a síl s cieľom navodiť harmonický priebeh vyšetrovania trestnej činnosti. Pri vyšetrovaní by sa mal poverený príslušník Policajného zboru opierať o tradičné hodnoty ako je česť, objektívnosť, tolerancia, nepodplatiteľnosť, trpezlivosť, schopnosť kooperácie, nestrannosť a nezávislosť. Snahou povereného príslušníka Policajného zboru a občanov musí byť na obidvoch stranách vytvorenie dobrých vzájomných vzťahov. Potreba znalosti profesionálnej etiky a problematiky základných ľudských práv a slobôd vychádza z nárokov na zvyšovanie odbornej kvalifikácie, vzdelania a kultúrnosti v práci povereného príslušníka Policajného zboru. Rozsah úloh, ktoré poverený príslušník Policajného zboru plní, vychádzajú zo zákonov a iných právnych noriem, kde jednou z úloh vyšetrovania je i ochrana základných ľudských práv a slobôd. Bežný styk poverených príslušníkov Policajného zboru s prokuratúrou, občanmi, samosprávnymi orgánmi, orgánmi štátnej správy a súdmi si vyžaduje, aby sa vedeli orientovať a poznali základné ľudské práva a slobody občanov. Neodmysliteľnou súčasťou pri výkone svojich pracovných povinností je dodržiavanie pravidiel zdvorilosti. Oficiálna zdvorilosť znamená správať sa príkladne k osobám, s ktorými prichádza poverený príslušník Policajného zboru do kontaktu pri výsluchoch a ďalších plneniach svojich povinností. Poverený príslušník Policajného zboru by mal byť vzorom a počas výkonu služby i mimo výkonu služby sa musí správať tak, aby nebola ohrozená dôvera v Policajný zbor. Kolektív autorov J. Viktoryovej rozoznáva tri základné podmienky existencie zdvorilého vzťahu medzi vyšetrovateľmi a občanmi, a to, že občania sa musia správať zdvorilo a civilizovane jeden k druhému a k vyšetrovateľom. Občania musia uznať legitímnosť vyšetrovateľskej autority a rešpektovať právo vyšetrovateľov v prípade nevyhnutnosti zasiahnuť aj do súkromných záležitostí. Je nevyhnutné, aby sa predchádzalo prípadom domáceho násilia, a preto sa aj od vyšetrovateľov vyžaduje zdvorilé, slušné a kultivované správanie.[12]

Právna úprava nie je schopná upraviť zložitosť vzťahov, každú rozmanitosť a problémy, ktoré môžu nastať v priebehu trestného konania. Činnosť povereného príslušníka Policajného zboru je v priebehu vyšetrovania niekedy veľmi špecifická, pretože neustály kontakt so svedkami, poškodenými, obvinenými a ďalšími stranami trestného konania

[9] VIKTORYOVÁ, J. a kol., 2015. *Vyšetrovanie*, s. 31.
[10] VIKTORYOVÁ, J. a kol., 2015. *Vyšetrovanie*, s. 31.
[11] VIKTORYOVÁ, J. a kol., 2015. *Vyšetrovanie*, s. 32.
[12] VIKTORYOVÁ, J. a kol., 2015. *Vyšetrovanie*, s. 34.

a riešenie otázok, ktoré sa týkajú ich záujmov predpokladá, že poverený príslušník Policajného zboru sa musí riadiť práve etickými normami a voliť zodpovedajúce formy konania vo vzťahu k ľuďom. Na presadzovanie záujmov spoločnosti majú orgány činné v trestnom konaní vyhradené práva a uložené záväzné povinnosti, ktoré sú konkretizované v trestno-právnych normách. Môžu využívať prostriedky, ktoré zákon pripúšťa a realizovať ich takým spôsobom, ktorý zákon stanovuje.

Personálne predpoklady pre obsadenie funkcie povereného príslušníka Policajného zboru

Vzdelávaciu sústavu Policajného zboru, zásady, obsah, ciele a organizáciu policajného vzdelávania upravuje nariadenie Ministerstva vnútra Slovenskej republiky z 28. januára 2020 o odbornom vzdelávaní príslušníkov Policajného zboru.[13] V súčasnej dobe vzdelávacou inštitúciou týkajúcej sa vzdelávania príslušníkov Policajného zboru s predpokladom vykonávania funkcie starší referent – poverený policajt (poverený príslušník Policajného zboru) je stredná odborná škola Policajného zboru v Devínskej novej Vsi – Bratislava a Akadémia Policajného zboru v Bratislave. Podľa čl. 3 ods. 2 uvedeného nariadenia sa vzdelávanie zabezpečuje v súlade so zásadami kariérneho postupu policajta a potrebami Policajného zboru.

Vo všeobecnosti sa pomaturitné zdokonaľovacie štúdium na strednej odbornej škole realizuje v dvoch častiach nadväzujúcich na seba. Prvou časťou je primárna časť, po absolvovaní ktorej možno policajta do uchádzajúcej sa funkcie ustanoviť. Po nej nasleduje sekundárna časť, ktorú absolvuje policajt do 1 roka od ustanovenia do funkcie. Štátny vzdelávací program pomaturitného zdokonaľovacieho štúdia v stredných odborných školách Policajného zboru pre študijný odbor bezpečnostná služba (9210 N) je zameraný na získanie špecializovaného policajného vzdelania, vymedzuje cieľ, rozsah, obsah, spôsob, metódy, podmienky a výsledky špecializovanej policajnej prípravy v pomaturitnom zdokonaľovacom štúdiu, ktoré sú potrebné pre získanie odborných kompetencií na výkon štátnej služby policajta s plánovanou dôstojníckou hodnosťou v príslušnom funkčnom zaradení. Štátny vzdelávací program je zásadným pedagogickým dokumentom, ktorý vymedzuje ciele vzdelávacej politiky štátu v oblasti ochrany verejného poriadku a vydáva ho Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky po prerokovaní a schválení Akreditačnej komisie Ministerstva vnútra Slovenskej republiky pre policajné vzdelávanie. Považuje sa za podklad pre tvorbu vzdelávacích programov špecializovanej policajnej prípravy, ktorý v závislosti od požiadaviek a potrieb podrobnejšie konkretizuje a vymedzuje ciele, formy, obsah, organizáciu a pravidlá špecializovanej policajnej prípravy. Funkciou štátneho vzdelávacieho programu je zvýšiť dôraz na požadované kompetencie pre výkon povolania a výsledky vzdelávania, rozvoj individuality jednotlivcov, posilniť pedagogickú a odbornú zodpovednosť a autonómie pedagogických zamestnancov, zabezpečiť jednotnú výchovu, prístup a vzdelávanie v rámci policajných škôl a pod.

Na základnú policajnú prípravu nadväzujú všeobecné a odborné ciele špecializovanej policajnej prípravy vychádzajúc z ponímania štátnej služby policajta, ktorú charakterizujú princípy:

- štátna služba je služba občanom,
- vzdelávanie a výchova policajta sú založené na kompetenčnom prístupe,
- policajt osobne zodpovedá za sebavzdelávanie,
- policajt je na výkon štátnej služby pripravený a kvalifikovaný na profesionálnej úrovni s určitým etickým štandardom.

[13] Nariadenie Ministerstva vnútra Slovenskej republiky o odbornom vzdelávaní príslušníkov Policajného zboru (Vestník Ministerstva vnútra Slovenskej republiky č. 11/2020).

Pomaturitné zdokonaľovacie štúdium v študijnom odbore bezpečnostná služba so zameraním poriadková polícia – špecializácia skrátené vyšetrovanie sa skladá z primárnej a sekundárnej časti pomaturitného zdokonaľovacieho štúdia. Tento druh štúdia je ukončený záverečnou pomaturitnou skúškou a absolventovi je poskytnuté špecializované policajné vzdelanie. Dokladom o dosiahnutom vzdelaní je vysvedčenie o záverečnej pomaturitnej skúške. Možnosťou absolventa primárneho zdokonaľovacieho štúdia je uplatnenie sa vo funkcii starší referent – poverený policajt (poverený príslušník Policajného zboru). Primárna časť štúdia sa špecializuje na všeobecné požiadavky Policajného zboru. Sekundárna časť štúdia sa člení na zamerania podľa obsahu a druhu jednotlivých služieb Policajného zboru. Zameranie poriadková polícia – špecializácia skrátené vyšetrovanie umožňuje získať špecifické zručnosti, vedomosti, spôsobilosti, návyky a kompetencie potrebné na vykonávanie činností, ktoré vyplývajú zo zaradenia policajta do funkcie starší referent – poverený policajt (poverený príslušník Policajného zboru). Absolvent primárnej časti štúdia získa špecializované policajné vzdelanie a stáva sa kvalifikovaným policajtom s predpokladom vykonávať štátnu službu vo funkcii starší referent – poverený policajt (poverený príslušník Policajného zboru). Po absolvovaní sekundárnej časti štúdia získa absolvent vedomosti a zručnosti, ktoré sú potrebné na výkon štátnej služby v zameraní poriadková polícia – špecializácia skrátené vyšetrovanie. Absolvent by mal mať okrem požadovaných komunikačných, personálnych, sociálnych schopností, aj kompetenciu riešiť tvorivo a samostatne pracovné a mimopracovné záležitosti, využívať prostriedky informačno-komunikačných technológií, efektívne s informáciami pracovať, schopnosti a spôsobilosti konať samostatne, zodpovedne a iniciatívne vo vlastnom i vo verejnom záujme by mal disponovať požadovanými zručnosťami, vedomosťami a návykmi v rámci odborných kompetencií. V zameraní poriadková polícia – špecializácia skrátené vyšetrovanie by mal po absolvovaní sekundárnej časti pomaturitného zdokonaľovacieho štúdia využívať kriminalistické technické a taktické metódy na získanie dôkazov v trestnom konaní, samostatne organizovať prípravu služobných zákrokov a akcií vo svojej pôsobnosti a následne vyhodnocovať ich efektívnosť a zákonnosť, plniť úlohy na úseku pátrania po osobách a veciach, odhaľovať, objasňovať a prejednávať priestupky v rámci vymedzenej pôsobnosti. Absolvent v zameraní poriadková polícia – špecializácia skrátené vyšetrovanie nadobudne poznatky a vedomosti v oblastiach, ktorých obsahom sú vybrané aspekty základných ustanovení Trestného poriadku, štádia trestného konania a ingerencia orgánov činných v trestnom konaní, taktika a metodika skráteného vyšetrovania, úkony zaisťovania a dokazovania na účely trestného konania, spracovanie dokumentácie trestného konania, vybrané kriminalistické technické a taktické inštitúty, zabezpečenie osôb a vecí na účely trestného konania prostredníctvom pátrania, podnety a informácie pre objasňovanie vybraných druhov trestných činov všeobecnej kriminality, strelecká a špeciálna príprava, sebaobrana, psychológia osobnosti policajta, záťažové situácie v policajnej praxi, komunikačné zručnosti a etika policajnej práce, ako aj komunikácia v cudzom jazyku.

Okrem uvedeného spôsobu môže byť policajt ustanovený do funkcie starší referent – poverený policajt (poverený príslušník Policajného zboru) spôsobom, že absolvuje 1. stupeň vysokoškolského štúdia v študijnom odbore bezpečnostné vedy v študijnom programe bezpečnostnoprávna ochrana osôb a majetku na Akadémii Policajného zboru v Bratislave. Vysokoškolské štúdium policajtov umožňuje policajtovi získať stupeň vysokoškolského vzdelania, ktorý je kvalifikačným predpokladom vzdelania pre vykonávanie štátnej služby vo funkcii s plánovaným vysokoškolským vzdelaním.[14] Po udelení akademického titulu bakalár (Bc.) dokáže absolvent analyzovať problémy v rôznych oblastiach bezpečnostnej

[14] Čl. 13 ods. 1 nariadenia Ministerstva vnútra Slovenskej republiky o odbornom vzdelávaní príslušníkov Policajného zboru (Vestník Ministerstva vnútra Slovenskej republiky č. 11/2020).

a právnej ochrany osôb a majetku. Dokáže navrhovať a realizovať opatrenia, ktorými sa naplnia požiadavky na splnenie úloh, ktorými sa zabezpečuje ochrana osôb a majetku. Aplikáciou právnych noriem na úseku ochrany osôb a majetku je schopný na požadovanej úrovni riadiť a realizovať činnosti v rámci štátnych a neštátnych služieb. Po absolvovaní daného stupňa štúdia získa teoretické poznatky a vedomosti, osvojí si pojmy a princípy vzťahujúce sa k bezpečnostným a právnym aspektom ochrany osôb a majetku, získa vedomosti potrebné k aplikácii Trestného zákona, Trestného poriadku a iných na konkrétnu vec sa vzťahujúcich právnych noriem. V rámci študijného programu si osvojí určité pracovné metódy a optimálne postupy, ktoré možno aplikovať pri plnení rôznych špecializovaných úloh. Absolvovaním štúdia nadobudne i praktické zručnosti a schopnosti, ktoré využije pri riešení konkrétnych úloh vyplývajúcich mu napr. z trestného konania, získa schopnosť aplikovať konkrétne právne normy a právny systém pri vytváraní i realizácii systému ochrany osôb a majetku. Už v samotnej praxi by mal absolvent vedieť komunikovať so štátnymi i neštátnymi orgánmi, organizáciami a inštitúciami, fyzickými a právnickými osobami pri riešení právnych a organizačných problémov, uplatniť fyzickú a psychologickú pripravenosť pri riešení krízových situácií, identifikovať sociálne a psychologické faktory, ktoré ovplyvňujú postupy pri riešení problémov bezpečnostnej ochrany osôb a majetku, komunikovať v jednom svetovom jazyku na úrovni bežnej komunikácie v oblasti konverzácie a komunikácie v odbornej praxi, ako aj prehlbovať a rozširovať získané a osvojené znalosti z odboru a pokračovať v profesionálnom vývoji.[15] Podľa čl. 13 ods. 7 nariadenia Ministerstva vnútra Slovenskej republiky o odbornom vzdelávaní príslušníkov Policajného zboru po absolvovaní štúdia prvého stupňa v študijnom programe bezpečnostnoprávna ochrana osôb a majetku v študijnom odbore bezpečnostné vedy na Akadémii Policajného zboru v Bratislave je policajt na útvare ustanovený do funkcie, pričom sa zohľadní poradie prvých 20 najúspešnejších absolventov, ktorí sa ustanovia do funkcie podľa vlastného výberu a na základe ponuky voľných funkčných miest. Do ponuky voľných miest je možné nad rámec zásad kariérneho postupu pre najúspešnejších poslucháčov zaradiť aj funkciu starší referent – poverený policajt. Absolventa prvého stupňa vysokoškolského štúdia študijného programu bezpečnostnoprávna ochrana osôb a majetku na Akadémii Policajného zboru v Bratislave možno po prijatí do služobného pomeru ustanoviť do funkcie starší referent – poverený policajt na okresné riaditeľstvo Policajného zboru a starší referent – poverený policajt na oddelenie železničnej polície Policajného zboru.[16]

Záver

Polícia ako ozbrojená zložka je spojená s počiatkami štátnej organizácie ľudskej spoločnosti. V rámci historického vývoja vystupovali tieto orgány v spoločnosti len ako „pomocné orgány“. Postupne sa z „pomocného orgánu“ stal orgán „de iure“, ktorý plní v prípravnom konaní úlohy pod dozorom prokurátora. Povinnosťou štátu voči každému občanovi je zabezpečiť ochranu pred protiprávnym konaním. Spoločnosť, kultúrny a ekonomický rozvoj nie je možné budovať bez vnútornej bezpečnosti štátu. Práve polícia je jednou z inštitúcií, ktorá plní úlohy v boji proti kriminalite. Medzi základné úlohy Policajného zboru patrí vykonávanie skráteného vyšetrovania. Skrátené vyšetrovanie je forma prípravného konania a predstavuje významné štádium trestného konania. Vychádza

[15] Akadémia Policajného zboru v Bratislave, *Bezpečnostnoprávna ochrana osôb a majetku, Bakalárske štúdium, Vymedzenie profilu absolventa* [online]. [cit. 06. apríla 2021]. Dostupné na internete: https://www.akademiapz.sk/sites/default/files/SO/2019/9205R00_BV_BOOM%20Profil%20absolventa%20%C5%A1tudijn%C3%A9ho%20programu%20bezpe%C4%8Dnostn%C3%A9%20vedy%20-%20Bc..pdf

[16] Čl. 6 ods. 3 nariadenia Ministerstva vnútra Slovenskej republiky o zásadách kariérneho postupu v Policajnom zbore (Vestník Ministerstva vnútra Slovenskej republiky č. 146/2020).

sa z poznania, že ak sa prípravné konanie nevykoná vôbec alebo sa nevykoná dostatočne na požadovanej úrovni, ťažko očakávať prejednanie veci pred súdom. Preto je úlohou prípravného konania preverenie, zhromaždenie a vykonanie takých dôkazov, aby mohla byť trestná vec spravodlivo rozhodnutá.

V príspevku bola venovaná pozornosť podstatnej časti služobnej činnosti v rámci vykonávania skráteného vyšetrovania, t. j. odborným a profesionálnym predpokladom povereného príslušníka Policajného zboru. Okrem odbornej prípravy s tým úzko súvisí etika vyšetrovania, psychologické a organizačné aspekty práce, ktoré ovplyvňujú prácu povereného príslušníka Policajného zboru.

V závere možno uviesť, že pri vykonávaní skráteného vyšetrovania treba využívať v čo najväčšej možnej miere prostriedky, metódy a postupy, ktoré sú upravené Trestným poriadkom a kriminalisticko-taktické i vedecko-technické metódy, pri ktorých sa uplatňuje hľadisko účelnosti. Poverení príslušníci Policajného zboru sú pri jednotlivých úkonoch procesne samostatní, sú viazaní ústavou a zákonmi a pokynmi prokurátora a vzhľadom na zákonné oprávnenia má v spoločnosti Policajný zbor nezastupiteľné miesto v boji s kriminalitou.

Literatúra

KOČAN, Štefan, LÖFFLER, Boris a David ZÁMEK, 2013. *Poriadková polícia*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 394 s. ISBN 9788073804626.

VIKTORYOVÁ, Jana a Jaroslav PAŽÍTKA, 2003. *Etika vyšetrovania*. 1. vydanie. Bratislava: Akadémia Policajného zboru v Bratislave, 119 s. ISBN 80-8054-286-4.

VIKTORYOVÁ, Jana a kol., 2015. *Vyšetrovanie*. 3. prepracované a doplnené vydanie. Bratislava: Akadémia Policajného zboru v Bratislave, 686 s. ISBN 978-80-8054-643-4.

Akadémia Policajného zboru v Bratislave, *Bezpečnostnoprávna ochrana osôb a majetku, Bakalárske štúdium, Vymedzenie profilu absolventa* [online]. [cit. 06. apríla 2021]. Dostupné na internete: https://www.akademiapz.sk/sites/default/files/SO/2019/9205R00_BV_BOOM%20Profil%20absolventa%20%C5%A1tudijn%C3%A9ho%20programu%20bezpe%C4%8Dnostn%C3%A9%20vedy%20-%20Bc..pdf

Nariadenie Ministerstva vnútra Slovenskej republiky o odbornom vzdelávaní príslušníkov Policajného zboru (Vestník Ministerstva vnútra Slovenskej republiky č. 11/2020)

Nariadenie Ministerstva vnútra Slovenskej republiky o zásadách kariérneho postupu v Policajnom zbore (Vestník Ministerstva vnútra Slovenskej republiky č. 146/2020)

Nariadenie ministra vnútra Slovenskej republiky č. 175/2010 o vymedzení príslušnosti útvarov Policajného zboru a útvarov Ministerstva vnútra Slovenskej republiky pri odhaľovaní trestných činov, pri zisťovaní páchateľov a o postupe v trestnom konaní v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore v znení neskorších predpisov.

Key words: authorized member of the Police Force, summary investigation, ethics, and professional and personality assumptions, educational system of the Police Force, specialized police education.

Summary

The police as an armed component are connected with the beginning of the state organization of human society. In the course of historical development, these organs acted only as „auxiliary organs“ in society. Gradually „the auxiliary organ“ became „organ de iure“ that has performed tasks in the preliminary proceedings under the supervision of the prosecutor. The duty of the state towards every citizen is to ensure protection against illegal actions. Society, cultural and economic development cannot be built without the internal security of the state. The police are one of the institutions that perform in the fight against crime. Among the basic tasks of the Police force is the conduct of summary investigation. Summary investigation is a form of preliminary proceeding and represents an important stage of criminal proceeding. It is based on the knowledge that if the preliminary procedure is not carried out at all or is not carried out sufficiently at the required level, it is difficult to expect the case to be discussed in the court. Therefore, the task of the preliminary procedure is examining, gathering and executing such evidence, so that the criminal case can be decided fairly.

In the article, the author has addressed a significant part of the service activity in the framework of conducting summary investigation, i.e. the professional assumptions of commissioned member of the Police Force. In addition to professional training, investigation ethics, psychological and organizational aspects of work, which affect the work of a commissioned member of the Police Force, are closely related to this.

When conducting summary investigation, it is necessary to use as many as possible means, methods and procedures that are regulated by the Criminal Code and forensic-tactical and scientific-technical methods, in which the point of view of expediency is applied. Members of the Police Force are procedurally independent in their individual actions, they are bound by the Constitution and law and instructions of the prosecutor and due to the legal authorizations, and the Police Force has an irreplaceable place in the society in the fight against crime.

npor. JUDr. Nina Jesná
1. oddelenie vyšetrovania OKP
Okresné riaditeľstvo PZ v Malackách
e-mail: nina.jesna@minv.sk

Recenzent: pplk. JUDr. Jaroslav Blatnický, PhD.